

ANTON LESKOVEC

TRIJE MLADOSTNI FRAGMENTI

FANTOVANJE

»Dobro, tu imaš. Ampak to ti rečem, da tako ne bo šlo! Kar sram me je, če te pogledam, pa še laziš vse noči okoli«

Stari Matevževc je mrmraje odšel iz hiše proti hlevu. Janez pa je spravil denar v hlačni žep, ogrnil suknjo čez ramena in odprl vrata.

»Nikamor mi ne hodi. Kdo bo vedno sam opravljal živino!«

»Tiho bodi, Johana! Le opravi nocoj in jutri zjutraj. Prinesel ti bom boba, kolikor hočeš, le pri miru me pusti jutri.«

In že je bil zunaj na vasi. Noč je počivala tiho ko vse jesenske noči, brez vetra in ljudi. Dobro so se slišali koraki po vasi v nočni tišini, težki škornji so udarjali ob kamnito pot. Pri Janežu je zavil okoli hleva, potem čez vrt in bil pred ulnjakom.

»Dober večer!«

»Bog ga daj, Jaskovec!«

Odgovoril mu je Liparjev France, ki je sedel ob robu postelje, s katere se je baš dvignil Janežev Matevž, najmočnejši fant v vasi. Hitro se je oblačil, pri-
vihal suknjič na ušesa, vzal Janezu cigareto iz rok in stopil iz ulnjaka.

»Ti, Janez, pokliči Jožka in potem pridita!«

Brezslišno sta odšla Liparjev in Janežev po vrteh, dve senci, ki je bil od njiju spoznati le duh cigaret.

»Hudič, nobene pripravne ni tu!« je klel zamolklo France.

»Pojdi, jaz pa vem.«

Naredila sta še par korakov in obstala za Žagarjevo kamro. Matevž se je sklonil pod okna, tipal in vzdignil previdno in počasi srednje dolgo lestev.

»Sedaj pa kar tja! Vozne lestve nočem, ker ropota železje na njej. Ar duh, ali bo to imenitno, ko bo šel z nami.«

Pod okni Krivčeve hiše sta že stala ob zidu Jožek in Janez. Ura je bila baš pol desetih, pod koraki prihajalcev pa ni počila niti vejica niti kamenček. V dolnji hiši so pogasnile luči, vse je že počivalo.

Previdno, kakor je znal le Matevž, je prislonil lestev k zidu do sosednjega okna, ki je bilo odprto. Matevž se je sklonil po kamenček in že ga je vrgel skozi okno.

Tisti hip je v sobi ugasnila sveča in zadnji, jasni akordi citer so zbežali skozi okno, da se porazgube v vejah, s katerih je padalo listje, tako polagoma in lahno. Krivčev Tone je zažvižgal zadnji napev, umolknil in pogledal skozi

okno. Komaj slišen: »Takoj!« je prišel čakalcem na ušesa in že se je splazila temna postava z okna po lestvi navzdol. Malo je postal, pogledal na vse štiri, prijel čevlje in tiho voščil dober večer. Takrat je lestev že ležala tiho pod oknom pet senc je preminilo v jesensko noč.

Ob koncu Jenkovega kozolca so se ustavili.

»Pa jo zares imenitno izpeljete, kar nič bi vas ne slišal, da niste vrgli kamenčka!« Tone je hitel obuvati čevlje in nadaljeval: »Saj veste, kako je. Šel bi že skozi vrata in potem po stopnicah dol, če bi bil kakor vas eden. Tako pa...«

»O, že razumemo. Pojdi no, kaj pa nas stane prinesiti lojtro! Le veseli smo, da greš z nami. Ar kuš, to bo prijetno!« je živahno in s smehom govoril Matevž. France pa je svečano kakor vedno deklamiral:

»Tvoja volja nam je povelje! Fantje, visokošolca imamo med sabo. Vese-li smo, da si z nami tako domač. Vemo, da si ti tudi iz mesa in krvi in da ti mora biti samemu presneto dolgčas. Ali Petačeva črnula že spi?«

Razbrzdan smeh je jeknil čez travnike, hitro so stopali fantje proti gozdu, se šalili, smejali in vriskali.

Spala je, zavita v noč, sosednja vas. Mala cerkev sv. Miklavža je tudi ponoči ljubko pogledavala iznad slamatih streh in bogatega drevja. Doli pod klancem pa je bila še luč. Skozi odprta okna je prihajal šum petja in glasnega govorjenja. Stari Lovriček je točil vsak večer, v petek ali svetek, največkrat čez dovoljeno uro.

»Bog daj dober večer!« je pozdravil Matevž pri vstopu visoko vzravnan in s pogledom bistrim kot orel. Vstopilo je vseh pet in že so jih klicali znanci, da jim napijejo.

Tone je stopil k sosednji mizi, kamor ga je klical mlad, močan in lep fant, da mu napije. Moral je prisesti in začela sta govoriti, kajti vsak ima tako rad študenta, ki ni ošaben, ampak občuje prijazno z vsemi. Pogledal je naokoli in videl večino oči uprtih vase, vedel, da vsakdo pričakuje, kako bo študent prisedel k njemu, da se pomenita to in ono. Zato je tudi stopil od mize do mize in govoril z vsemi.

»Janez, pa še ti pij, ki si suh, da bi stal lahko med dežjem, ne da bi se zmočil...!«

Zakaj, tudi on se je čutil domačega med temi fanti in možmi, ki je gledalo iz njih tako trpljenje kot tudi ponos. Pomislil je: Glej, ves dan so delali kot živina, še so jim srajce skoraj potne, roke trde in zaguljene in kdo bi jim zameril, če pridejo zvečer v gostilno na besedo in kozarec. Vpijanijo se ne. Moral si je priznati, da ima dosti rajši te kmete in fante ko svojo družbo velikomestno, ki mu je tako tuja. Kakor govori ž njim danes, tako bo jutri postajal pri tej ali oni njivi, pri tem ali onem travniku. Tudi kmetič bo obstal s plugom ali koso, da se pogovori s Tonetom, ki ni gosposki, ampak domač.

Da ga imajo za to, kar je, je bilo Tonetu vedno v veselje.

Ni mu bilo žal, da je zašel ponoči v to družbo. Bil je razigran tako, da je vstal, zavihal ovratnik, vzdignil ramena, nategnil obraz in zavlekel ustnice: »O ha, ha! Sedlar iz Starega dvora pri sv. Duhu. Popravi mi komat, napravi štulo!« Vpili so fantje, možje se smejali.

Tam v kotu se je tisti hip oglasil bas ko podna vrata. Štefan je začel peti in že se je oglasila po hiši tista melodija:

*Slavček milo je naglašal,
mile pesmi glas;
tam pod oknom sem jo vprašal,
če smem drevi v vas.*

Pelo je vse vprek. Tone je pogledal včasih malo čudno, vse mu ni ugajalo. Včasih kaka šala ali kak prepir, toda hitro je prišlo drugo razpoloženje z novo pesmijo.

Ob enajsti uri so zadnji fantje in z njimi Tone vstali od miz, da gredo. »Dobro bi bilo kam stopiti, ali ne?« je menil šegavo Matevž.

Stali so pod cerkvijo in tiščali roke v hlačne žepe, kajti noči so bile lepe in hladne.

»Le hitro, če ne bo noč prekratka!« je priganjal Matevž, se obrnil po vasi navzdol in pomignil Tonetu. Ta se je namuzal in odšel počasi za njim. Prešla sta par hiš, zavila čez vrtove in stala pod omreženimi okni ne visoke kmečke hiše. Tiho je pomignil Matevž, pokazal okno in zginil za oglom.

Tokrat je Tone vasoval prvič in bil srečen. Že prej je zvedel, da živi tu neka zala deklica, zato jo je hotel poznati. Ko jo je prvič videl, mu je bila takoj všeč. Kmalu je imel priliko, da jo nagovori. Govorila sta o tem in onem in Tone se je čudil, da je tako redkobesedna. Beseda je nanesla na dekleta in ona je nagajivo in obenem vablljivo pripomnila: »Saj tako nikoli k nobeni ne greš!«

»Čakaj me,« je zagrozil Tone na tihem in danes je tu.

Hiša je stala na vrhu griča, ki so pod njim ležali travniki tja do vode. Lahna megla je vstajala iz Sore, skozi njo pa je prihajal lajež prav iz bližnjih vasi. Sicer pa je bila noč skrivnostno tiha, tako da se je Tone čutil kralja na tem mirnem in tako lepem nočnem svetu.

Kakor je bila Čikova Ivanka sicer tiha, tako je govorila danes prostodušno in domače, da je razvnela dijaka, ki si je prisegal, da na svetu ni lepšega kot vasovanje pri lepem poštenem dekletu. Govoril ji je o vsem, o velikih mestih, o tamošnjih ljudeh, o sebi, o drugih. Poslušala ga je zvesto, kakor da bi ji pravil te besede brat, ki ji ne laže in ne bo lagal nikoli.

Tone pa je vasoval dalje...

»Psst!«

Vasovalec je okrenil glavo in videl Matevža, ki se mu je bližal.

»Pojdi!«

Še slovo in Tone se je plazil pod češpljo na vrt. Tam ga je ustavil Matevž:

»Tamle prihaja Matevžev Francè. Počakajva in poslušajva!«

Obstala sta in prisluškovala. In tedaj je Tone videl, kako je France stopil pod Ivankino okno in klical. Okno zaprto, nič odgovora, kar je vdahnilo študentu dosti samozavesti. In še je prisluškoval:

»Aha, aha! Z onim si govorila, z menoj ne. Tudi dobro. Lahko noč!«

Tone je vprašujoče pogledal Matevža, ki se je režal in govoril:

»Saj sem vedel, da dobiš lahko, katero hočeš. Veš, tega Franceta je imela Johanca, sedaj ko si prišel ti, si mu jo prevzel. Pojdiva po druge, kmalu bo dan!«

Takrat je Toneta speklo nekaj kakor kes. Minilo je zadovoljstvo, prihajali so očitki. Postal je tih, ko so se drugi glasno šalili.

Videl je, da ni delal lepo. Nikoli več ne gre vasovat...